

GŁÓWNE LINIE FORMACJI

MISJONARZY ŚWIĘTEJ RODZINY

01. Synod poświęcony życiu konsekrowanemu zachęcił wszystkie instytuty do wypracowania *ratio institutionis*, projektu formacji inspirowanego się na własnym charyzmacie, w którym *jasno i dynamicznie* byłby przedstawiony sposób postępowania, mający na celu pełną asymilację duchowości własnego Instytutu. To *ratio* wydaje się być prawdziwie pilną potrzebą, ponieważ wskazuje sposób przekazywania ducha Instytutu, aby przez nowe pokolenia przeżywany był w swej nieskazitelności, w różnorodności kultur i sytuacji geograficznych. Ponadto *ratio* sugeruje środki do przeżywania tego ducha w różnych fazach egzystencji (patrz VC 68).
02. *Konstytucje i Dyrektorium Generalne* poświęcają formacji początkowej i stałej kilka punktów (odpowiednio 9 i 11), ale akcentują pośrednio *linie ukierunkowujące* formację na poziomie zgromadzeniowym. Zakładają one jasno konieczność posiadania linii orientacyjnych, które mogłyby służyć jako inspiracja i wskazówki dla projektów formacji w prowincjach (patrz DG 060; C 88).
03. *Normy*, którymi dysponujemy dzisiaj w Zgromadzeniu w ramach formacji zostały skompilowane w 1982 r., przed zaaprobowaniem *Konstytucji*. Pewien projekt odnowy tych norm, zapoczątkowany w 1992 r., nie został ukończony. *Kapituła Generalna 2007* zrozumiała, że formacja jest elementem, który zasługuje na wielką uwagę i dlatego poprosiła Zarząd Generalny, aby „przepracował ponownie i odnowił główne linie formacyjne”. (wcześniej: 3b).
04. *Główne linie formacji*, które teraz są publikowane przez Zarząd Generalny są rezultatem pracy *Komisji Formacyjnej*, wkładu Prowincji i refleksji *Zarządu Generalnego* i *Rady Zgromadzenia*. Nie przedstawiając szczegółowych uściśleń, odnoszą się do wszystkich członków Zgromadzenia, czy to do kapłanów czy też braci zakonnych. Ostatecznie niniejsze *Linie* służyć będą za bazę i inspirację dla planów lub projektów *Formacji Początkowej i Ciągłej*, które każda Prowincja będzie musiała opracować.

I – PRYNCYPIA I PODSTAWY

05. Jesteśmy *misyjnym Zgromadzeniem zakonnym*, które pragnie *wypełniać misyjny mandat Kościoła*. Poprzez publiczne śluby poświęcamy się Bogu, który wezwał nas do szczególnego naśladowania Swojego Syna ubogiego, czystego i posłusznego. Ta tożsamość zakonna jest bardziej fundamentalna niż poszczególne apostołaty i jest drogą osobistego, ciągłego *nawrócenia*, ludzkiego i duchowego *wzrostu*, *komunii* ze współbraćmi, *głoszenia* Dobrej Nowiny i *służby* ubogim, w których żyje Jezus Chrystus (patrz K 1; 7-8).
06. Naszym *szczególnym celem misyjnym* jest apostołat wśród „tych, którzy są daleko, a których powoła Pan Bóg nasz” (patrz Dz Ap 2,39). Naszym priorytetem jest obecność tam, gdzie Kościół nie jest jeszcze obecny lub utracił już swoją żywotność. Chcemy być na służbie Ewangelii przez to wszystko, kim jesteśmy i co czynimy. Dostrzegamy w znakach czasu prowokację dla naszego misyjnego, konkretnego zadania. Włączeni w Kościoły lokalne, mamy zawsze przed oczyma misję Kościoła powszechnego. Wspieramy się wzajemnie w naszej pracy na całym świecie. Uznajemy jako priorytet pracę na misjach, apostołat powołań i apostołat rodzin. (patrz: K 2;48-49; DG 03; VC 84).

07. Z tradycji życia konsekrowanego, z naszej historii misyjnej i formacyjnej i ze współczesnej wiedzy pedagogicznej wyodrębniamy **dziewięć fundamentalnych pryncypiów**, które prowadzą nasz proces formacyjny:
- Odpowiedzialność i pierwszeństwo osoby* na każdym etapie jej procesu formacyjnego;
 - Decydująca rola wspólnoty zakonnej* jako środowiska i naturalnego czynnika formacji początkowej i ciągłej;
 - Równie ważna rola *osobistego prowadzenia* i rozmów formatora i formowanego;
 - Dialog i interaktywna konfrontacja* pomiędzy formowanym, formatorem, wspólnotą i kontekstem socjo-kulturalnym;
 - Integralność* (zwrócenie uwagi na różne wymiary osoby) i *ewolucja* (zwrócenie uwagi na osobisty progres i na różne etapy) procesu;
 - Jedność z Kościołem* (lud Boży i komunია charyzmatów i posług powszechnych i lokalnych), z jego kierunkami i projektami;
 - Wcielenie i inkulturacja* wiary, życia konsekrowanego i treści formacyjnych w różne sytuacje socjalne i kulturowe;
 - Priorytet w *formowaniu misjonarzy świętych i uzdolnionych* (dojrzałych po ludzku i duchowo, a także przystosowanych do różnych praktycznych wymagań apostołatu);
 - Wykonywanie *pracy fizycznej*, jako partycypacja we wspólnym utrzymaniu i jako zbliżenie do ludzi prostych, naśladując w tym Świętą Rodzinę.
08. Założyciel dał nam **Świętą Rodzinę jako wzór duchowy i misyjny** (patrz K 5). Ten wzór wi-nien oczywiście inspirować nasz pedagogiczny proces. W Świętej Rodzinie”:
- Syn i Misjonarz Boga przyjmuje ciało i solidarnie wzrasta w człowieczeństwie, aby następnie być posłanym, by głosić Dobrą Nowinę. To domaga się formacji, która stworzy *klimat i poprowadzi do tego, by stać się ludźmi*;
 - Ojciec objawia swą życzliwość wobec ludzi, podczas gdy oni winni dać jak najbardziej klarowną i hojną odpowiedź na dar Boży, inspirując się na formacji, która *stworzy klimat i doprowadzi do tego, by stać się wierzącymi*;
 - Żyje się we wspólnym słuchaniu Słowa, poszukiwaniu Woli Boga i przekazywaniu Jego darów ludziom. To zakłada formację, która stworzy *klimat i doprowadzi do tego, by stać się uczniami*;
 - Doświadcza się jedności z Bogiem i wezwania do otwarcia się na ludzi, do gościnności i do wspólnoty braterskiej: to wymaga formacji, która stworzy *klimat i doprowadzi do tego, byśmy wszyscy stali się braćmi*;
 - Odkrywa się i prowadzi do dojrzałego przekonania, że jest się wezwanym do prowadzenia wszystkich ludzi ku formowaniu jednej rodziny Ojca: to sugeruje formację, która stworzy *klimat i doprowadzi do tego, by stać się misjonarzami*.
09. **(A) Środowisko i proces wzrostu i dojrzewania ludzkiego.**
Ewangelia ukazuje, że Święta Rodzina z Nazaretu zechciała przyjąć konkretny ludzki status, z jego codziennością, napięciami, podstawowymi relacjami i rytmem dojrzewania (patrz Mt 2,19-23; Łk 2,39-40; Łk 2,40-52). Stąd nasz proces formacyjny w swych różnych etapach chce:
- Szanować, pobudzać i z ufnością towarzyszyć procesowi dojrzewania ludzkiego każdego z formowanych i każdego współbrata;
 - Doceniać tożsamość i różnorodność kulturową, promując również otwarcie na innych, dialog i relacje międzykulturowe;
 - Łączyć zawsze duchowy i intelektualny wzrost z dojrzałością ludzką;
 - Podkreślać wcielenie wiary w postawy i konkretne odnoszenie się do osób, wspólnot, Kościoła i świata;
 - Rozwijać styl życia prostego i pokornego, włączając w to pracę fizyczną;

f. Rozwijać w Misjonarzu Świętej Rodziny profil *człowieka, będącego w ciągłym procesie rozwojowym*.

10. **(B) Środowisko i proces nawrócenia i przyłgnięcia do Ewangelii**

W życiu Świętej Rodziny z Nazaretu obowiązuje prawo Boże i pierwszeństwo Bożego Królestwa przed wszelkim osobistym pragnieniem lub potrzebą. Wezwanie Boże otrzymuje w Niej jasną i wielkoduszną odpowiedź, a Boży dar staje się darem dla Boga i dla Jego dzieci (patrz Mt 1,18-25; 2,13-18; Łk 1,26-38; J 4,34). Dlatego nasz proces formacyjny, na różnych jego etapach, zamierza:

- a. Rozwijać poprzez modlitwę postawę pełną czci wobec Boga, jako otwarcie się, asymilacja i codzienne nawracanie się do Ewangelii;
- b. Zapewnić pierwszeństwo woli Boga i centralność wartości Jego Królestwa w wyborach, w relacjach osobowych i w projektach wspólnotowych;
- c. Uważać życie chrześcijańskie za pierwszorzędny cel i nieodzowną podstawę życia konsekrowanego i misyjnego;
- d. Ustanowić szkołę uczniów (życie wg Ewangelii) jako podstawę konsekracji i apostołatu (misja głoszenia Jezusa, Ewangelii i doktryny);
- e. Pomagać rozwijać *życie konsekrowane cristiforme* (na wzór Chrystusa), życie dla innych;
- f. Rozwijać w Misjonarzu Świętej Rodziny postawę *wierzącego, lub pielgrzyma, poszukującego Boga i Jego Królestwa*.

11. **(C) Środowisko i proces ogołocenia i uproszczenia**

Maryja zawsze była postrzegana jako niewiasta z Nazaretu: Bóg nieustannie widział Jej pokorne życie. Józef od zawsze był cieślą, pokornym i sprawiedliwym synem Dawida. Jezus stał się nazarejczykiem i cieślą, ponizanym nawet przez swoich, Synem Bożym, który przyjął postać sługi (patrz Łk 1,26-38; Mk 6,1-6; J 1,46; J 13,1-12). Nasza formacja, inspirowana na Świętej Rodzinie z Nazaretu, bierze na serio zadanie prowadzenia współbraci do życia prostego i chce:

- a. Zapewnić zaangażowanie współbraci w prace fizyczne na rzecz wspólnoty;
- b. Rozwinąć prosty i umiarkowany styl życia (na płaszczyźnie indywidualnej i wspólnotowej);
- c. Mieć wciąż pod kontrolą pokusę konsumizmu i oddalenia się od ludzi;
- d. Pobudzać formowanego do miłowania i przyjmowania miejsc misyjnych, które są mniej pożądane lub bardziej potrzebujące pomocy;
- e. Budzić szacunek do prac misyjnych z osobami lub grupami bardziej potrzebującymi pomocy lub pogardzanymi;
- f. Rozwijać w Misjonarzu Świętej Rodziny postawę *człowieka pokornego*.

12. **(D) Środowisko i proces otwarcia i komunii ze współbraćmi.**

Maryja i Józef żyli dla siebie nawzajem, a Oboje dla Jezusa i Jego misji. Podstawowe postępowanie Świętej Rodziny było wzajemnym podporządkowaniem się i otwarciem na plan Boga. Widzimy w Niej rodzinę, która wkracza w sposób zdecydowany na drogę Bożą i nieustannie poszerza granice rodzinności (Łk 2,41-52; Mk 3,31-35; J 19,25-30). Aby dochować wierności temu duchowi, proces formacyjny zamierza:

- a. Stworzyć prawdziwe wspólnoty formacyjne, gdzie formator postępuje jako współbrat bardziej doświadczony i z formowanym buduje relacje akceptacji, szacunku, współdziałania, współpracy i odpowiedzialności;
- b. Na stałe promować dialog i wzajemne dzielenie się własnymi doświadczeniami apostołskimi i duchowymi oraz własnymi dobrami materialnymi;
- c. Pomagać współbraciom w przejściu z rodziny naturalnej do rodziny zakonnej, opierając się na wierze w Jezusa Chrystusa i na współdzieleniu się wiarą i charyzmatem;
- d. Organizować i ukierunkowywać życie i pracę, zaczynając od wspólnot lokalnych, w harmonii ze Zgromadzeniem;

- e. Rozwijać w misjonarzu Świętej Rodziny postawę *brata pośród braci*.
13. **(E) Środowisko i proces dojrzewania misyjnego na służbie najbardziej potrzebującym.**
W Nazarecie Jezus przyjmował radości i nadzieje, trudności i smutki każdej ludzkiej istoty i głosił im Dobrą Nowinę o Królestwie. Jak to pozwalają dostrzec niektóre teksty Ewangelii (Mt 9,35-38; Łk 1,39-56; J 2,1-12), w tę boską i ludzką dynamikę włączeni są w jakiś sposób także i Jego rodzice. Dlatego inspirując się na Świętej Rodzinie z Nazaretu, nasz proces formacyjny zamierza:
- Pomagać misjonarzom przeżywać konsekrację i misję we wspólnotach braterskich, głosząc Ewangelię życiem;
 - Tworzyć wspólnoty apostołskie, doświadczone w rozpoznawaniu głosu Boga w znakach naszego czasu i poświęcaniu się głoszeniu Dobrej Nowiny;
 - Rozwijać świadomość, że jesteśmy Zgromadzeniem na służbie powszechnej misji Kościoła, ale również włączonym w Kościoły lokalne;
 - Pogłębiać poczucie przynależności do jednej jedynej rodziny ludzkiej i nabierać przekonania, że Ewangelia wzywa nas do potwierdzania nienaruszalnej godności każdej osoby ludzkiej;
 - Podjąć dialog międzykulturowy i międzyreligijny jako postawę i ważny element metody misjonarskiej;
 - Rozwijać w Misjonarzu Świętej Rodziny postawę *towarzysza i sługi* tych, którzy są uważani za *ostatnich*.

II – WYMIARY (LUB ASPEKTY) FORMACJI

14. Nasze *Konstytucje*, jak również i magisterium Kościoła, domagają się formacji, która byłaby integralna, uważna na różne wymiary osoby i potrafiąca pomagać współbraciom rozwijać misję Zgromadzenia (patrz K 81-82; DG 060; PDV 42-59; VC 65; 71; PI 33-35). W niniejszych *Liniach formacyjnych* są wyszczególnione wymiary: ludzki, wspólnotowy, kulturowy, duchowy i apostołski.
15. **(A) Wymiar ludzki**
W procesie formacyjnym dojrzałość ludzka nie może być domniemana, lecz winna być zweryfikowana i rozwinięta. Bez formacji ludzkiej cała formacja byłaby pozbawiona swego koniecznego fundamentu. Ludzka osobowość konsekrowanego winna dla innych pełnić funkcję mostu, a nie przeszkody w spotkaniu z Jezusem Chrystusem (patrz K 10; 32; DG 015; PDV 43-44; PI 33; VC 71). Dlatego też, mając na uwadze wymiar ludzki, nasza formacja zamierza:
- Przedstawiać *Świętą Rodzinę jako rodzinę ludzką* w ciągłym procesie dojrzewania;
 - Rozwijać odpowiedzialność każdego za własny stały proces formacyjny;
 - Rozwijać zdolność osobowej relacji z innymi i na spokojnie rozeznawać własne możliwości, własne ograniczenia i błędy;
 - Prowadzić do dojrzałości uczuciowej, która zakłada seksualność przeżywaną w formie prawdziwej i w pełni osobowej oraz w świadomości o centralnej pozycji miłości;
 - Służyć pomocą w dojrzewaniu do wolności, która kształtuje się jako przekonane i serdeczne posłuszeństwo prawdzie o własnym bycie;
 - Rozwijać świadomość etyczną opartą na wierze chrześcijańskiej i otwartą na wkład filozofii i nauki.
16. **(B) Wymiar duchowy** (wcześniej 19)
Centralnym celem procesu formacyjnego jest przygotowanie osoby do całkowitego poświęcenia się Bogu w naśladowaniu Chrystusa, na służbie misji – to powód dla którego wymiar duchowy musi mieć pierwszeństwo i stanowić serce, które jednoczy i ożywia byt i działanie zakonnika (patrz PDV 45; VC 65; 71). Stąd też nasz proces formacyjny pragnie (patrz K 5-6; 23-25; 40-43; 45; DG 011; 035-038; PDV 47; VC 65-66):

- a. Ukazywać *Świętą Rodzinę z Nazaretu jako wzór duchowości wcielonej, wspólnotowej i misyjnej*;
- b. Inicjować i towarzyszyć w procesie poszukiwania Boga, w rozpoznawaniu Jego obecności w historii i w osobistym upodabnianiu się do Jezusa Chrystusa brata i misjonarza, ubożego, czystego i posłusznego;
- c. Obudzić poczucie wartości Słowa Bożego i postawę posłuszeństwa jemu, dając praktyczne środki, pomocne dla jego pogłębienia;
- d. Rozwinąć poczucie wspólnoty posłusznej Bogu, wspólnoty szanującej współbraci, wspólnoty solidarnej z ubogimi, poczucie szacunku i troski o całe stworzenie;
- e. Stworzyć warunki dla odkrywania głębokiego sensu modlitwy chrześcijańskiej po to, by intensywnie i twórczo uczestniczyć w życiu modlitwy Kościoła;
- f. Promować, zaktualizowane biblijnie i teologicznie, nabożeństwo do Świętej Rodziny i do Matki Bożej z La Salette.

17. **(C) Wymiar wspólnotowy**

Osoba ludzka jest ze swej istoty wspólnotowa, choć jest to odrzucane przez współczesną kulturę. Międzyosobowa prawdziwa i głęboka wspólnota staje się przestrzenią teologiczną, w której można doświadczać obecności zmartwychwstałego Pana. Dlatego *uprzywilejowanym miejscem formacji jest wspólnota*, gdzie dochodzi do wprowadzenia w trudy i radości wspólnego życia (patrz K 23-25; 31-32; VC 41; 42; 67). Ten wspólnotowy wymiar naszej formacji zobowiązuje się (patrz K 16; 25; 31-52; DG 016; 021-046):

- a. Przedstawiać *Świętą Rodzinę jako wzór braterskiej wspólnoty*, jedności serc, wzajemnego zrozumienia i ogołocenia się na rzecz innych;
- b. Formować do słuchania woli Bożej i słuchania się nawzajem;
- c. Kultywować szacunek do osobowości i wolności każdego i jednocześnie uczyć wzajemnych relacji, współpracy i pracy na rzecz wspólnoty;
- d. Tworzyć wspólnoty, które byłyby środowiskami miłości i wzajemnego szacunku, wiary i modlitwy oraz odnowionej posługi misyjnej;
- e. Wychowywać do wspólnoty dóbr i angażować się w unikanie zbyt wielkiego kontrastu w budżecie ekonomicznym współbraci;
- f. Rozwijać świadomość, że wspólne życie współbraci różnych kultur i narodowości jest drogocenne i jest wyzwaniem, podobnie jak współpraca z osobami z różnych instytucji zakonnych i organizmów eklezjalnych oraz ze świeckimi.

18. **(D) Wymiar kulturowy**

Chcemy, aby nasz proces formacyjny posiadał *wysoki stopień kwalifikacyjny* i by był dostosowany do różnorodności historycznych i regionalnych i jasno *podporządkowany misyjnemu zadaniu Zgromadzenia*. Dlatego dajemy solidną formację kulturową i teologiczną oraz elementy potrzebne w odpowiedzialnym rozeznawaniu. Pragniemy obudzić we współbraciach pragnienie ciągłej aktualizacji i przygotować ich do pracy na polu naszych priorytetowych apostołów (powołania, misje, rodzina). I tak w wymiarze kulturowym postanawiamy (patrz K 82; 84; PDV 45-50; VC 65-66):

- a. Podkreślać w *Świętej Rodzinie jej zdolność do rozumienia napięć i sprzeczności* w społeczeństwie Jej czasów i zajmowania stanowiska wobec nich;
- b. Budzić i utrzymywać pragnienie ciągłego uaktualniania kulturalnego i zawodowego;
- c. Przekazywać podstawowe elementy dla odczytania i rozpoznawania w świetle wiary wydarzeń osobistych i społecznych;
- d. Zachowywać równowagę pomiędzy nabytą wiedzą doktrynalną i teoretyczną a rozwojem cnót i zdolności praktycznych;
- e. Przygotować współbraci do zadania misyjnego, do duszpasterstwa rodzin i do duszpasterstwa powołań w kościołach, w których pracujemy;
- f. Rozwijać odpowiedzialność za własny wzrost kulturalny;

- g. Budzić świadomość, że wiedza jest dziedzictwem ludzkości, które winno być oddane na jej służbę;
- h. Dać dobrą, zaktualizowaną i pewną bazę filozoficzną i teologiczną, aby wiarę chrześcijańską można było wcielić i inkulturować w różnych środowiskach.

19. **(E) Wymiar apostołski**

Jako że jesteśmy wspólnotą na służbie Ewangelii i na służbie misji poprzez to wszystko czym jesteśmy i co robimy, to *nasza formacja winna mieć jasny cel zakonny i misyjny*. Tu potrzebne jest prawdziwe wprowadzenie w wrażliwość duszpasterską i misyjną, w świadome i dojrzałe przyjęcie odpowiedzialności i przyzwyczajenia do wartościowania problemów i do ustalania priorytetów oraz środków działania na bazie jasnych motywacji wiary i samego duszpasterstwa (patrz K 58; PDV 58; VC 71). Dlatego nasza formacja początkowa i ciągła będzie starać się (patrz K 24; 49-52; 62; DG 03-06; 044; 046; 062; PDV 57):

- a. Przedstawiać *Świętą Rodzinę z Nazaretu jako środowisko dojrzewania misyjnego* w solidarnej służbie tym, którzy są daleko;
- b. Budzić głęboką harmonię z radościami i nadziejami, smutkami i strapieniami dzisiejszych ludzi, przede wszystkim z ubogimi i cierpiącymi oraz z jękiem całego stworzenia;
- c. Rozwijać otwartość na misję Kościoła powszechnego i zwyczaj poddawania ocenie i rozważania nowych pól misyjnych w świetle naszego charyzmatu;
- d. Rozwijać dyspozycyjność i zapał do różnych posług duszpasterskich, w tym na polu Praw Człowieka;
- e. Dać możliwość już w formacji początkowej odbywania praktyk duszpasterskich, szczególnie w priorytetowych posługach naszego charyzmatu (powołania, misje, rodziny);
- f. Przygotować do wspólnego życia i pracy ze współbraćmi różnych kultur i narodowości, jak również przygotować do współpracy z inicjatywami innych instytucji zakonnych i organizacji kościelnych;
- g. Motywować i przygotowywać współbraci do współpracy ze świeckimi w ich misji w Kościele i w społeczeństwie oraz w naszych priorytetowych apostołatach.

III – ETAPY I TREŚĆ

20. Przyjmując wskazówki instrukcji *Potissimum institutioni* (cf. 42-71), bierzemy pod uwagę *cztery* etapy formacji: pre-nowicjat, nowicjat, post-nowicjat, formację ciągłą. Każdy etap ma własny cel, własną treść i własne priorytetowe środki pedagogiczne. Pomimo że formacja ciągła przeniesiona jest na koniec tych *Linii*, służy ona za podstawowy horyzont, który określa i wspiera pozostałe etapy.

3.1 PRE-NOWICJAT

- 21. Zgodnie z doświadczeniem największe trudności w formacji nowicjuszy pochodzą z faktu, że w momencie przyjęcia ich do nowicjatu nie posiadają oni tego minimum wymaganej dojrzałości (patrz PI 42). Dlatego *Konstytucje* stawiają wymaganie, by nowicjat był poprzedzony *okresem przygotowawczym*, zwanym postulatem, a decyzję na temat jego organizacji i czasu trwania przenoszą na Zarząd Prowincjalny MSF (patrz K 55). Rzeczywiście, różne Prowincje zorganizowały ten etap w sposób dość zróżnicowany, dostosowując się do swych warunków. Ale głównym celem pre-nowicjatu jest zawsze *sprzysiężenie wzajemnemu poznaniu postulantów i Zgromadzenia i stworzenie warunków, aby postulant osiągnął podstawową dojrzałość ludzką, kulturową i chrześcijańską oraz wymaganą zakonną postawę* (patrz K 56).
- 22. Zgodnie z tradycjami w naszych Prowincjach sposoby rozwinięcia tego etapu mogą być różne: a) towarzyszenie aspirantom poczynając od duszpasterstwa powołań; b) zamieszkanie we wspólnocie zakonnej Prowincji bez współdzielenia całego jej życia; c) okresy kontaktów ze wspólnotą lub kimś z jej przedstawicieli; d) wspólne życie w specjalnym domu formacyj-

nym dla kandydatów. W każdym przypadku *zbliżenie osobiste kandydatów jest ważniejsze od struktur i czasu trwania postulatatu*. Jakakolwiek forma byłaby wybrana, *niech będzie wyznaczony jeden lub więcej współbraci, odpowiednio przygotowanych, aby towarzyszyć kandydatom i aby ocenić ich powołanie*.

23. Poza różnymi dyscyplinami szkoły średniej lub kursu filozofii (zgodnie ze szczegółową organizacją każdej Prowincji), zalecamy jako szczególnie ważne niektóre tematy (patrz DG 048). Wiemy, że Prowincje w Ameryce Łacińskiej ustaliły, by nowicjat odbywał się po studium filozofii, tymczasem inne Prowincje (Polska, Jawa, Kalimantan, Ameryka Północna i Madagaskar) umieszczają go najpierw. I tak w pierwszym przypadku nie jest rzeczą trudną przedstawić wszystkie te argumenty, podczas gdy pozostali muszą przedstawić niektóre treści na okres junioratu (lub post-nowicjatu).
 - a. Wprowadzenie w znajomość i akceptację siebie samego oraz historii osobistej i rodzinnej;
 - b. Wprowadzenie w osobistą metodę studium i nauka języka obcego;
 - c. Komunikacja i ekspresja;
 - d. Wprowadzenie w poznanie osoby i planu Jezusa Chrystusa, w prowadzenie życia chrześcijańskiego i w różne powołania eklesjalne;
 - e. Wprowadzenie do życia O. Berthiera, do naszego charyzmatu i duchowości i do aktualnej sytuacji Zgromadzenia i Prowincji;
 - f. Wprowadzenie do stylu życia niosącego wsparcie i do Doktryny Społecznej Kościoła (r. 1 Kompendium Doktryny Społecznej).
24. Obok rozwoju treści ww., chcemy przekazać pewne użyteczne doświadczenia i stymulować pragnienie nauczenia się i asymilacji niektórych esencjalnych wartości. Spośród możliwych doświadczeń zalecamy:
 - a. Praktyka *lectio divina* (zwłaszcza fragmentów powołaniowych) i modlitwy osobistej i wspólnotowej;
 - b. Partycypacja w życiu wspólnot eklesjalnych i wykonywanie niewielkich prac na rzecz wspólnoty formacyjnej;
 - c. Włączenie jako wolontariuszy w jakąś akcję charytatywną lub społeczną;
 - d. Partycypacja w programach lub kursach między-zgromadzeniowych dla postulatatu.
25. Z pomocą formatorów i różnych działań pedagogicznych, na końcu tego etapu, postulant będzie musiał dysponować (patrz DG 048; PI 43; CIC 642):
 - a. Stopniem wystarczającej dojrzałości ludzkiej i chrześcijańskiej, aby mógł rozpocząć nowicjat bez cofania się na poziom podstawowego kursu formacyjnego lub katechumenatu;
 - b. Równowagą uczuciową, zwłaszcza równowagą seksualną, która zakłada akceptację drugiego, mężczyzny lub kobiety, w poszanowaniu jego odmienności;
 - c. Pewną podstawową kulturę, odpowiadającą kulturze, której ogólnie oczekuje się od młodego człowieka, który ukończył normalne przygotowanie szkolne;
 - d. Zdolnością życia we wspólnocie, pozostając wiernym przyjętym umowom i akceptując przewodnictwo formatora lub przełożonego;
 - e. Jasnym *pragnieniem* poświęcenia się Bogu, naśladowania Jezusa Chrystusa i poświęcenia się misyjnemu zadaniu Zgromadzenia.
26. Ikoną, która oświeca i inspiruje ten etap naszej formacji, jest spotkanie ze *Świątą Rodziną w Betlejem*. Jak żydowscy pasterze, którzy poczuli we własnym życiu miłosną obecność Boga, tak i nasi młodzieńcy są zaproszeni, by powiedzieć: „Pójdźmy do Betlejem i zobaczmy, co się tam zdarzyło i o czym nam Pan oznajmił” (Łk 2,15). To jest stosowny czas do tego, by odnaleźć Maryję i Józefa z Dzieciąciem w stajni, by mówić o tym, co słyszeli o Nim i dziękować Bogu za dar powołania. Pomocą są również jasne i prowokujące słowa już dorosłego Jezusa, skierowane do pierwszych uczniów: „Czego szukacie?” (J 1,38).

3.2 NOWICJAT

27. Nowicjat stanowi wejście w życie konsekrowane i w zgromadzenie. Jego *głównym celem* jest (patrz K 53, PI 45): a) dać nowicjuszowi czas na *wejście w sposób życia, który przyjął Syn Boży i misjonarz Ojca*, a który zaproponował nam w Ewangelii; b) pomóc nowicjuszowi, aby lepiej zrozumiał swoje powołanie i charyzmat Zgromadzenia; c) dać nowicjuszowi możliwość *doświadczenia stylu życia zakonnego Misjonarzy Świętej Rodziny* i formować umysł i serce wg tego ducha; d) *zweryfikować intencje i kwalifikacje nowicjusza* (patrz K 53; 61; CIC 646; 652).
28. Integralna inicjacja, która charakteryzuje nowicjat idzie o wiele dalej, aniżeli zwykłe studium czy nauczanie. Jest ona ***inicjacją egzystencjalną, teoretyczną i praktyczną*** (patrz K 62; PI 46-47) wprowadzającą w:
 - a. Głębką i doświadczalną znajomość Chrystusa i Ojca poprzez studium i medytację Pisma Świętego;
 - b. Modlitwę osobistą i wspólnotową i w kontemplację misterium zbawienia;
 - c. Misterium Paschalne Chrystusa, przeżywanego osobiście jako proces nawrócenia i jako oderwanie się od siebie, przede wszystkim w praktykowaniu rad ewangelicznych, wg ducha Zgromadzenia;
 - d. Ewangeliczne braterskie i wspólnotowe życie wg tradycji Zgromadzenia;
 - e. Historię, duchowość i misję własną Zgromadzenia;
 - f. Praktykę naszych priorytetowych działań apostołskich i pracę fizyczną.
29. Dla osiągnięcia celu, którym jest doprowadzenie nowicjusza do obszernego poznania życia zakonnego i zgromadzenia, do rozeznania powołania opartego na fundamencie i do stałej i dojrzałej woli poświęcenia się naśladowaniu Jezusa Chrystusa jako Misjonarz Świętej Rodziny, zalecamy następujące podstawowe treści:
 - a. Osobowość i dojrzałość ludzka;
 - b. Osoba Jezusa i Jego naśladowanie;
 - c. Wprowadzenie w misję społeczną Kościoła powszechnego i lokalnego (*Kompendium Doktryny Społecznej Kościoła*, rozdz. 2-3);
 - d. Wprowadzenie w Pismo Święte, w życie modlitwy, w medytację i w świętą liturgię.
30. Ponadto uznajemy jako esencjalne następujące zagadnienia, ściśle związane z naszą tożsamością i naszym charyzmatem:
 - a. Historia i teologia życia zakonnego;
 - b. Wartość, fundamenty, wymogi i wzory życia wspólnotowego (wymiar antropologiczny, socjologiczny, teologiczny, konstytutywny i duchowy życia wspólnotowego);
 - c. Śluby zakonne: aspekty antropologiczne, historyczne, teologiczne, socjalne, duchowe, prawne, itd.;
 - d. Wprowadzenie w historię i teologię misji i w historię misji Zgromadzenia;
 - e. Systematyczne studium Konstytucji i biografii O. Berthiera;
 - f. Historia i teologia przesłania Madonny z La Salette;
 - g. Wprowadzenie w charyzmat i duchowość Misjonarzy Świętej Rodziny;
 - h. Nauka języka obcego.
31. Obok tych zagadnień wielkie znaczenie ma zaangażowanie nowicjuszy w niektóre *ćwiczenia i doświadczenia praktyczne*, m.in.:
 - a. Liturgia Godzin;
 - b. Rekolekcje semestralne i miesięczne dni skupienia;
 - c. *Lectio divina*, szczególnie nt. naśladowania Jezusa;
 - d. Kierownictwo duchowe;
 - e. Opracowanie i podzielenie się biografią osobistą i rodzinną;
 - f. Celebracja wspomnień wielkich świadków wiary chrześcijańskiej;
 - g. Praca fizyczna na rzecz wspólnoty;

- h. Osobista i wspólnotowa rewizja życia;
 - i. Udział i prowadzenie niewielkich działań duszpasterskich.
32. Wszyscy współbracia, szczególnie ci, którzy należą do Wspólnoty, gdzie jest nowicjat, winni współpracować w formacji poprzez modlitwę i przykład życia (patrz K 65; CIC 652). Tam, gdzie jest to możliwe, zalecane jest, by nowicjusze uczestniczyli w *projektach międzyzgrupowaniowych* dla nowicjatu, czy to przez stałe centra, czy też przez okresową posługę (patrz CII 14; PI 99).
33. Ikona, która oświeca i inspiruje etap nowicjatu jest *włączenie się Świętej Rodziny w wioskę Nazaretu* i Jej codzienna wierność Bogu. „A gdy wypełnili wszystko według Prawa Pańskiego, wrócili do Galilei, do swego miasta - Nazaret. Dziecię zaś rośło i nabierało mocy, napełniając się mądrością, a łaska Boża spoczywała na Nim.” (Łk 2, 39-40).

3.3 POST-NOWICJAT (LUB JUNIORAT)

34. Kościół zaleca, by w każdym Instytucie po pierwszej profesji, kontynuowano formację wszystkich członków, aby mogli prowadzić integralnie własne życie Instytutu i być lepiej przygotowani do wypełniania misji. Celem jest *uformowanie zakonników na miarę oczekiwań i potrzeb świata współczesnego* i powinno się położyć nacisk na teologię biblijną, dogmatyczną, duchowości i duszpasterską, a w szczególności na pogłębienie doktrynalne życia konsekrowanego i charyzmatu Instytutu (patrz K 81-82; PI 58; 61; CIC 659-660).
35. Pierwsza profesja rozpoczyna nową fazę formacji właśnie po to, by zebrać owoce wcześniejszych etapów i by poprzez odważną praktykę tego, w co się zaangażowało *kontynuować rozwój ludzki i duchowy*. Tak więc pedagogia tego etapu winna stawiać sobie za cel pomagać młodemu zakonnikowi kroczyć w jedność perspektyw, mając przed oczyma profesję wieczystą. Wielka odpowiedzialność za organizację i określenie czasu trwania tej fazy formacji i stworzenie młodemu zakonnikom sprzyjających warunków dla tego rzeczywistego postępu w poświęceniu się Panu, spoczywa na Zgromadzeniu, na regionach i na pojedynczych Prowincjach, które winny zapewnić przede wszystkim *pełną wigoru wspólnotę formacyjną i przygotowanych wychowawców*. Program, poza dostarczeniem wiedzy teoretycznej, winien rozwijać cnoty, ducha modlitwy i osobistą relację z Bogiem (patrz K 84; PI 60).
36. Uczynimy wszystko, co możliwe, aby dać podstawową formację filozoficzną, która pozwoli uczniom osiąść znajomość Boga i *wizję ludzką i chrześcijańską świata* w ścisłej łączności z doniosłymi kwestiami naszych czasów i która pozwoli uwydatnić harmonię, jaka istnieje pomiędzy wiedzą rozumu i wiary. Program studiów teologicznych niech będzie pojmowany racjonalnie, a różne części niech będą dobrze zdefiniowane, w taki sposób, by wyływała z nich *hierarchia prawd doktryny katolickiej*. Dojrzewanie zakonnika w tej fazie domaga się również zadania duszpasterskiego i progresywnego uczestniczenia w aktywności eklezjalnej i społecznej, w zakresie charyzmatu własnego instytutu oraz biorąc pod uwagę osobiste aspiracje. Wydaje się rzeczą właściwą, aby przed ślubami wieczystymi miał miejsce czas bardziej intensywnego przygotowania, z wyłączeniem zwykłych zajęć (patrz PI 61-64).
37. Aby zagwarantować profesom dobrą formację ludzką, zakonną i akademicką zaleca się, by istniała ścisła współpraca pomiędzy różnymi Prowincjami i z innymi instytutami zakonnymi, bez zaniedbywania aspektów specyficznych, dotyczących duchowości, charyzmatu i życia wspólnotowego (patrz DG 063; CII 17). Jeśli jest tak, że profesie uczęszczają na kursy filozofii i teologii instytutów publicznych lub międzyzakonnych, wówczas należy bardzo uważać na to, by zapewnić program uzupełniający, będący w stanie pomóc im w specyficznych aspektach Zgromadzenia, bez pomijania linii przewodniej formacji, która zawiera się w charyzmacie misyjnym.

38. Zazwyczaj programy kursów filozofii i teologii przekazują podstawowe treści, aby zrealizować cel formacji na tym etapie. Nie możemy jednak zapominać, że zdarza się często, iż kursy te muszą spełniać oficjalne zasady, a to może dać miejsce wykluczeniu lub przeniesieniu na margines niektórych ważnych zagadnień. Tak więc obowiązkiem każdej Prowincji jest poddać uważnej ocenie programy i zagwarantować alumnom, czy to przez wyższe kursy, czy przez formację w naszych domach, następujące zagadnienia:
- a. Seksualność, afektywność i dojrzałość ludzka;
 - b. Komunikacja i ekspresja;
 - c. Wizja społeczna Kościoła (*Kompendium*, rozdz. 10-12);
 - d. Spojrzenie oczyma wiary na rzeczywistość globalną i lokalną;
 - e. Odpowiedzialność kierujących (chrześcijańskie leadership);
 - f. Ekumenizm i dialog międzyreligijny;
 - g. Wielokulturowość i inkulturacja Ewangelii.
39. Obok tych wyżej wymienionych aspektów, nieodwołalnym jest pogłębienie pewnych tematów, ściśle związanych z naszą tożsamością i naszym charyzmatem, jak:
- a. Antropologia i teologia życia zakonnego;
 - b. Wymiar wspólnotowy i misyjny ślubów zakonnych;
 - c. Teologia, historia i duchowość misji;
 - d. Życie Założyciela i historia Zgromadzenia;
 - e. Refleksja teologiczna nad Prawami Człowieka, prawami społecznymi, ekonomicznymi i ekologicznymi;
 - f. Nasze priorytetowe zadania (misje, powołania, rodzina);
 - g. Studia monograficzne nad Konstytucjami (np.: antropologia, chrystologia, eklezjologia, misjologia, duchowość, życie wspólnotowe, które stanowią bazę naszych Konstytucji).
40. Jako podstawa i dopełnienie zagadnień rozwiniętych na uniwersytecie i w scholastykacie, bardzo ważnymi są pewne praktyczne doświadczenia:
- a. Kierownictwo duchowe;
 - b. Modlitwa i relacja osobista z Bogiem;
 - c. Pogłębienie znajomości języka obcego;
 - d. Ćwiczenie w *Lectio divina* i w czytaniu oczyma wiary rzeczywistości lokalnej i światowej;
 - e. Stopniowy udział w planowaniu formacji specyficznego etapu;
 - f. Aktywne włączenie w życie i w duszpasterstwo Kościoła lokalnego;
 - g. Włączenie w dni o charakterze socjalnym i solidarnościowym;
 - h. Czasowe włączenie w misje graniczne (pośród emigrantów, ubogich, chorych, bezdomnych, obrona klasy średniej, itd.);
 - i. Rozwój *warsztatów* nad Doktryną Społeczną Kościoła dla ludzi;
 - j. Wspólnotowa rewizja życia;
 - k. Opracowanie Osobistego Projektu Życia;
 - l. Udział w *warsztatach* na temat komunikacji, elementarnej medycyny, administracji, teatru, itp., wg potrzeb;
 - m. Rok duszpasterski.
41. W post-nowicjacie chcemy zwrócić szczególną uwagę na formację Braci zakonnych. Mają oni powołanie pełne w sobie samym i przypominają tym, którzy wybrali służbę kapłańską, że nasze podstawowe powołanie zawsze jest powołaniem zakonnym. Chcemy zapewnić im podstawową formację teologiczną. Świadomi, że ich formacja nie kończy się z nowicjatem, podkreślamy, że Prowincje winny ustalić jasno formy, program i odpowiedzialnych za formację Braci zakonnych na etapie post-nowicjatu, aż do ślubów wieczystych (patrz DG 061).
42. W scenie *pielgrzymki Świętej Rodziny do świątyni i jej powrotu do Nazaretu* (patrz Łk 2,42-52) znajdujemy ikonę, która inspirowała ten etap formacji. Tu Maryja i Józef próbują rozpoznać

i zrozumieć Jezusa, który trudzi się, by poznać plan Boży i rozszerzyć horyzonty własnej rodziny, pozostając jednocześnie wiernym swoim rodzicom i tradycjom Izraela. Wzrost dokonuje się w dialektycznym napięciu pomiędzy posłuszeństwem i tworzeniem, wchodzeniem i schodzeniem, gubieniem i odnajdywaniem, immanentnością i transcendencją. Matczyna postać Maryi uczy nas zazdrośnie strzec i rozważać to, co się wydarzyło. Oświeca nas również postawa uczniów, opowiedziana przez Jana: (Ci dwaj) „Poszli więc i zobaczyli, gdzie mieszka, i tego dnia pozostali u Niego. Było to około godziny dziesiątej.” (J 1,39).

3.4 FORMACJA CIĄGŁA

43. Kościół mówi, że każdy instytut życia zakonnego ma obowiązek przygotować i realizować odpowiedni program formacji ciągłej dla wszystkich swoich członków. Nasze Konstytucje mówią tylko to, co istotne na temat formacji ciągłej: że domaga się jej sam w sobie proces dojrzewania ludzkiego i zakonnego, i zmiany kulturowe; że winna być ukierunkowana na rozwój osoby, wspólnoty i misji, że winna odpowiadać na epokowe wyzwania, być na wysokim poziomie jakościowym i odnosić się do różnych wymiarów; że jej celem jest formacja osoby we wszystkich jej aspektach po to, by uczynić ją zdolną do uczestniczenia ze współbraćmi w zadaniu misyjnym Zgromadzenia. Ta formacja ma aspekt *zwyczajny* (czytanie i słuchanie Pisma Świętego, lektura i codzienne kształcenie, studium, refleksja i współdziałanie się we wspólnocie, itp.) i aspekt *nadzwyczajny* (krótkie kursy, sympozja, dni studiów w prowincji, kursy specjalistyczne, itp.) (patrz K 81; 88; 88; DG 067; PI 66-67; VC 69-70).
44. Na bazie adhortacji *Vita Consecrata* nr 70 w konkretnym przebiegu życia zakonnego możemy wyszczególnić różne etapy. Każdy etap ukazuje pewne specyficzne wyzwania i domaga się szczególnej uwagi w formacji ciągłej.
 - a. *Pierwsze lata pełnego włączenia w działalność apostolską:*

Charakteryzują się jako faza krytyczna, naznaczona przejściem z życia kierowanego do sytuacji pełnej odpowiedzialności w działaniu. Poza stymulowaniem zwyczajnej lektury osobistej, proponujemy, aby Prowincje lub regiony organizowały: tygodnie studiów w prowincji; regularne spotkania we wspólnotach lokalnych; kursy quinquennialii, braterskie spotkania, mające na celu dzielenie się doświadczeniami i trudnościami.
 - b. *Fasa pośrednia:*

Ten najbardziej stabilny etap może nieść ryzyko przyzwyczajenia i wynikającą z niego pokusę rozczarowania ze względu na znikomość rezultatów apostolatu. Prowincje winny zaprogramować: rekolekcje, kursy pogłębiające na temat duchowości i życia zakonnego; aktualizację teologiczną i duszpasterską nt. naszych podstawowych apostołów, itp.
 - c. *Faza wieku dojrzałego:*

Ta faza niesie ryzyko pewnego indywidualizmu, któremu towarzyszą lęk, że nie jest się dostosowanym do czasu obecnego oraz zjawiska zeszywnienia, zamknięcia i relaksacji. Dlatego Prowincje i regiony winny przewidzieć: spotkania i kursy formacji ludzkiej i duchowej; bardziej pogłębione rekolekcje; rok sabatyczny; sympozja mające na celu aktualizację teologiczną i duszpasterską, itp.
 - d. *Wiek zaawansowany:*

Zazwyczaj ten etap niesie nowe problemy, którym zawczasu stawia się czoła przy pomocy starannego programu wsparcia ludzkiego i duchowego. Podkreślamy wagę niektórych inicjatyw: kursy lub programy, proponowane przez Konferencje Zakonne; zachęcanie współbraci do pisania własnych wspomnień; spotkania i dni braterskie, aby dzielić się tym, co się przeżyło.
 - e. *Moment zjednoczenia się z ostateczną godziną Męki Pana:*

W tej fazie śmierć będzie oczekiwana i przygotowana jako akt najwyższej miłości i oddania siebie. Temu etapowi sprzyjają: wspólnotowe środowisko, pełne życzliwości, modlitwy i rozważania Słowa Bożego; wspólnota zakonna, doceniająca osoby, które uczyniły dar ze swego życia; napisanie własnego testamentu duchowego, jako przesłanie i osobiste dziedzictwo skierowane do współbraci i do Kościoła.

45. Może się zdarzyć, że część formacji ciągłej będzie się odbywała w międzyzakonnych centrach formacyjnych. W takich przypadkach nie chcemy i nie możemy przekazać całego obowiązku formacji ciągłej naszym współbraci zewnętrznym organizacjom, jako że, *ze względu na wiele aspektów, formacja jest ściśle związana z wartościami własnego charyzmatu* (patrz PI 69; CII 18). Dlatego poza formacją zwyczajną, którą prowadzi osobiście każdy ze współbraci, każda Prowincja winna mianować odpowiedzialnego za formację ciągłą i zaproponować, sama lub we współpracy regionalnej, minimalny roczny program formacji ciągłej dla Prowincji oraz we wspólnotach lokalnych: rekolekcje dla różnych grup wiekowych, dni skupienia, spotkania lub dni studiów, sympozja, kursy, itp.
46. Ważnym aspektem formacji ciągłej jest specjalizacja, pojmowana jako studia na stopniach, które następują po teologii lub jako studia przedmiotów innych niż filozofia czy teologia. Specjalizacja może być wymogiem własnej misji rozwiniętej przez samo Zgromadzenie. Zanim się jednak podejmie decyzję, winno się zachować pewne kryteria, takie jak: cel Zgromadzenia (misje, powołania, rodziny), potrzeby Prowincji, pragnienie zaangażowanego współbrata, pewne doświadczenie apostołskie wybranego współbrata, aprobatą Przełożonego Prowincjalnego i jego Rady, itd. (patrz K 86; DG 065).
47. Do specjalizacji najbardziej pożądanym i koniecznym należy formacja formatorów (patrz DG 070), o którą Zarząd Prowincjalny powinien szczególnie się troszczyć. Dobry formator nie pojawia się znikąd, a prowincje winny ponosić odpowiedzialność wobec Boga i wobec powołanych, których przyjmują. Dlatego potrzebne są osoby otwarte, dojrzałe po ludzku i duchowo, z dobrą formacją pedagogiczną i z głębokim poczuciem przynależności do Zgromadzenia i do życia zakonnego.
48. Ikone inspirującą formację ciągłą znajdujemy we fragmencie o **rodzinie Jezusa, która Go szukała** (Mk 3,20-35). Tak, Maryja i krewni Jezusa są prowokowani do ciągłego rewidowania ich wizji i ich zainteresowania Jezusem w tym celu, by zbudować nową i prawdziwą rodzinę w oparciu o Słowo Boże i by otworzyć się na nowe horyzonty misji. „Odpowiedział im: «Któż jest moją matką i [którzy] są braćmi?»... kto pełni wolę Bożą, ten Mi jest bratem, siostrą i matką» (Mk 3,33.35). Również i my jesteśmy wezwani do odkrywania ciągle na nowo oblicza i misji Jezusa i do otwarcia naszych wspólnot na nowych członków i nowe przynależności. Nasze naśladowanie Jezusa idzie progresywnie przez Kafarnaum, przez drogi Galilei ku Jeruzalem i dobiega kresu u stóp krzyża, gdzie jest ustanowiona nowa rodzina ludzka i gdzie ludzkości zostaje dane nowe życie. Potem można głosić z prawdziwym przekonaniem: „Znaleźliśmy Mesjasza!” (J 1,41). Tzw. dojrzałe życie nie jest podobne do równiny, ale jest ziemią wyboistą, z jej niebezpieczeństwami, napięciami i wyborami.

IV – MEDIACJE (LUB ŚRODKI) PEDAGOGICZNE

49. Chociaż wiemy, że na każdym etapie prawdziwym formatorem jest Bóg Ojciec przez Swego Syna i w Duchu Świętym, *to pierwszym odpowiedzialnym za własną formację jest każdy współbrat i każdy winien odpowiedzialnie wykorzystać możliwości, które są mu ofiarowane* (patrz K 83). To pojedynczy zakonnik jest tym, który ma pierwszorzędną odpowiedzialność w odpowiedzi „tak” na wezwanie Boga, które, jak i Jego miłość, jest wciąż nowe. Ponadto, w całościowym procesie formacyjnym *relacje międzyludzkie i osoby są zawsze ważniejsze niż narzędzia i techniki*.

50. Oznacza to, że **formacja zakonnika musi być spersonalizowana**. Trzeba z mocą przywołać formowanego i współbrata do odpowiedzialności osobistej, aby przyjął wewnętrznie wartości życia konsekrowanego i jednocześnie regułę życia, która jest mu proponowana przez mistrza formacji. W ten sposób formowany znajdzie w sobie samym uzasadnienie praktycznych wyborów, a w Duchu Świętym jego fundamentalny dynamizm. Orientacja duchowa, która winna być zastosowana w praktyce począwszy od nowicjatu, odgrywa w tym bardzo ważną rolę. Pomimo to *dzieło formacji jest owocem współpracy pomiędzy odpowiedzialnymi za formację i ich uczniami* (patrz PI 29; 32; C 83).
51. **Wspólnota jest naturalną przestrzenią formacji w życiu zakonnym**. Wspólnota jest formatorką w tej mierze w jakiej pozwala każdemu ze swych członków wzrastać w wierności Panu wg naszego charyzmatu. W ten sposób współbracia w formacji początkowej lub ciągłej mają prawo znajdować we wspólnocie atmosferę rodzinną i duchową, prostotę życia i zapał apostołski, zdolne pociągnąć ich do naśladowania Chrystusa w zgodzie z radykalizmem ich konsekracji. W szerszym sensie wspólnotą jest cały Kościół i formacja winna być prowadzona w komunii z nim, rozwijając w zakonnikach zdolność „odczuwania wraz z Kościołem” (centralny aspekt w życiu O. Berthiera). I wreszcie *trzeba znaleźć odpowiednią równowagę pomiędzy formacją grupy i formacją każdej osoby*, pomiędzy zachowaniem czasu przewidzianego dla każdej fazy formacji a jego dostosowaniem do rytmu każdej osoby. (patrz K 87; PI 24; 27).
52. **Formatorzy są zawsze bardzo ważnymi mediatorami** w formacji do życia i w życiu zakonnym. Formowany lub zakonnik jest zawsze pierwszym odpowiedzialnym za swoją formację, ale ta odpowiedzialność może być pełniona jedynie w perspektywie Charyzmatu i Duchowości, za które odpowiedzialnymi muszą być *świadkowie i bezpośredni aktorzy*. Ich zadania są następujące:
- Rozeznawać autentyczność powołania do życia zakonnego, szczególnie w fazie formacji początkowej;
 - Pomagać dobrze prowadzić osobisty dialog z Bogiem i wyodrębnić drogi, na których wydaje się, że Bóg chce, by dokonywał postępu;
 - Towarzyszyć na drogach Pana poprzez bezpośredni i regularny dialog;
 - Dać solidną strawę doktrynalną i praktyczną, odpowiednio do etapów formacyjnych, na jakich się znajdują;
 - Dokonać oceny przebytej drogi i osądzić, czy formowani posiadają w tym momencie zdolności wymagane przez Kościół i Instytut (patrz PI 30).
53. Dlatego poza dobrą znajomością doktryny katolickiej w odniesieniu do wiary i zwyczajów, **od formatorów oczekuje się:**
- Zdolności ludzkich i umiejętności przyjmowania drugich;
 - Koniecznej kompetencji kulturowej;
 - Dojrzałego doświadczenia Boga i modlitwy;
 - Wiedzy pochodzącej z uważnego i długiego słuchania słowa Bożego;
 - Dowartościowania liturgii i rozumienia jej roli w edukacji duchowej i eklesjalnej;
 - Znajomości i dowartościowania charyzmatu i duchowości Zgromadzenia;
 - Dyspozycyjności co do czasu i woli w oddaniu się osobistej trosce o poszczególnych kandydatów i grupy (patrz PI 31).
54. **Również program studiów odgrywa ważną rolę**. Studia filozofii i teologii, jak również przedmiotów nt. naszego charyzmatu i naszej historii oraz zdobywane specjalizacje, są na służbie formacji osoby konsekrowanej i realizacji zadania misyjnego Zgromadzenia. Jan Paweł II przypomina nam, że błędem jest dyspensować rozum i uważać, że dla zakonnika misjonarza wystarczy pobożność i podstawowy zakres teologii (patrz FR 48). Tymczasem potrzebne jest nieustanne pogłębianie wiedzy, aby być w stanie prowadzić dialog ze współcze-

snym człowiekiem i rozeznać bieg historii. Lecz również i w tej sytuacji należy podkreślić, że proste zdobycie wiedzy nie wystarcza.

55. **Doświadczenie praktyczne jest skutecznym i bezpośrednim sposobem poznania i podania się kształtowaniu siebie.** Prawdziwą formację zdobywa się w relacji dialektycznej pomiędzy działaniem a refleksją. Poprzez nią człowiek asymiluje wartości, konsoliduje zwyczaje, jednoczy wiedzę i miłość, teorię i praktykę. Dlatego proponujemy formowanym egzystencjalny kontakt z rzeczywistością, interpretację i refleksję nad tym co się przeżyło, ekspresję i wymianę doświadczeń, chcemy *przekazać i rozwijać doświadczenia konkretne* zdolne wciągnąć współbrata i sprowokować refleksje i pytania, które doprowadzą go do dalszych poszukiwań (patrz K 33; 47).
56. Pośród różnych praktyk bardzo ważny jest **proporcjonalny udział** postulantów, nowicjuszy i profesów w planowaniu procesu formacji, której część stanowią. Zgromadzenie daje linie generalne; Prowincja daje swoje dyrektorium formacyjne, które rozważa wszystkie etapy. Na tej podstawie konkretna wspólnota formacyjna musi *dostosować przebieg i ustalić odpowiedni program*. I nie może to być zajęcie zarezerwowane formatorom, ale musi *aktywnie i stopniowo angażować różnych członków wspólnoty formującej*. Powierzywszy starszym studentom niektóre obowiązki w formacji młodszych, Założyciel stawia przed nami wyzwanie, abyśmy brali udział w formacji.
57. **Współdzielenie**, choć może być rozumiane jako aspekt dynamizmu Wspólnoty, zasługuje na to, by być traktowane jako bardzo ważny środek naszej pedagogii. Cel, którym jest uczynienie z naszych wspólnot ognisk szacunku i miłości, wspólnot prawdziwie ludzkich oraz świadków naszej wspólnej wiary, zakłada oczywiście **współdzielenie jako pryncypium, jako drogę i jako cel** (patrz K 16; DG 013; 024). Mówimy tu o współdzieleniu dóbr materialnych, ale również kulturowych i duchowych, jak osobisty postępek w wierze i w powołaniu, doświadczenia życiowe, odkrycia i studia, itd. W tym ćwiczeniu wspólnotowego dzielenia się *wszyscy są, na różny sposób, mistrzami i uczniami*.
58. Wreszcie, zgodnie z naszą tradycją, **praca fizyczna jest specjalnym środkiem naszej praktyki pedagogicznej**. Praca stanowi część prostego stylu życia, który chcemy przyjąć i nie pomniejsza godności zakonnika czy kapłana, jak nie odebrała jej Jezusowi, Maryi i Józefowi. Praca jest formą ekspresji, wzrostu i realizacji siebie jako osoby. Jest również drogą do podejmowania odpowiedzialności w stosunku do wspólnoty i sposobem uczestniczenia we wspólnym ludzkim stanie. W taki sposób praca fizyczna winna być częścią programu formacyjnego, zwłaszcza w nowicjacie i post-nowicjacie.

K = *Costituzioni 1985*; CIC = *Codex Iuris Canonici*; CII = *Instrukcja La collaborazione tra istituti per la Formazione (08.12.1999)*; DG = *Direttorio Generale 1983*; FR = *Fides et Ratio, circa il rapporto tra fede e ragione (14.09.1998)*; PDV = *Esortazione Apostolica post-sinodale Pastores Dabo Vobis (25.03.1992)*; PI = *Istruzione Potissimum institutioni. Direttive sulla formazione negli istituti religiosi (02.02.1990)*; VC = *Esortazione Apostolica post-sinodale Vita Consecrata (25.03.1996)*.

(Zaaprobowane przez Radę Zgromadzenia, wrzesień 2011)
Tłumaczył: Ks. Bogdan Mikutra MSF, Sekr. Prow.